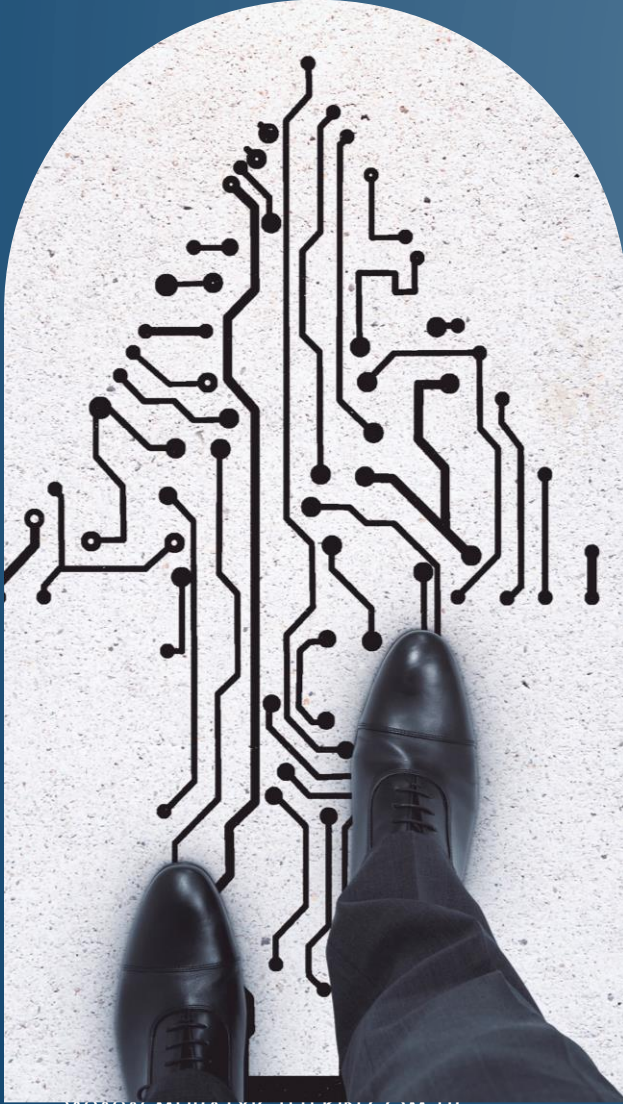

-EĞİTİM YÖNETİMİ ALANINDA LİDERLİK -LİDERLİK VE KADIN MURAT YİĞİTTEKİN

İÇERİK

WWW.MUKATYIGITTEKIN.COM.TR

- 1. Bölüm; Eğitim Yönetiminde Liderlik
- Eğitim Yönetimi Alanının Ortaya Çıkışı ve Meydana Gelen Değişimler
- Eğitim Liderleri Yetiştirme Çabaları
- Farklı Eğitim Yönetimi Programlarından Örnekler
- 2. Bölüm; Liderlik ve Kadın
- Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Kadının İş Yaşamına Yansımaları
- Türkiye’de Kadının İş Yaşamındaki Yeri
- Dünyada ve Türkiye’de Kadın Liderler
- 21. Yüzyılda Liderlik ve Değişen Lider Özelliklerinin Kadınlar Açısından Değerlendirilmesi
- Liderliğin Cinsiyeti Var mıdır?
- Liderlik-Cinsiyete Bağlı eşitsizlikler-Cam Tavan Sendromu
- Dünya Tarihine Yön Veren Kadın Liderler

17 Mayıs 2024

2

1. BÖLÜM

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANINDA LİDERLİK

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANININ ORTAYA ÇIKIŞI

17 Mayıs 2024

- Eğitim yönetiminin bir bilim ve uzmanlık alanı olarak kabul edilmesi 19. yüzyılın son çeyreğine rastlamaktadır.
- Eğitim yönetimi ile ilgili çalışmalar, Amerika Birleşik Devletlerinde üniversitelerde okul yönetimi ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda akademik bir kimlik taşımaya başlamış ve bu araştırmalar ışığında Eğitim Yönetimi alanı daha sonraki yıllarda Avrupa'ya yayılarak bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmiştir.
- Okul müdürlerinin yetiştirilmesine yönelik olarak üniversite düzeyinde geliştirilen ilk ders, 1879 yılında, Michigan Üniversitesi'nde görev yapan aynı zamanda okul yönetimi ile ilgili Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk kitabı yazan William L. Payne tarafından verilmiştir.

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANININ ORTAYA ÇIKIŞI

- Eğitim Yönetimi alanında 1930'lu yıllara kadar Okul Yönetimi Bilimi ya da bazı kaynaklarda ifade edildiği üzere «ideoloji» etkili olmuştur. Buna göre, eğitimin temel rolünün öğretim olduğu eğitim yönetiminin ise okul bölgelerinin yönetimi sürecinde karşılaşılan problemlerin çözümüne yönelik bilgi tabanından ibaret olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca bu dönem boyunca yönetim, sadece denetim faaliyeti olarak karşılık bulmuştur.
- 1930'ların sonlarına doğru Amerika Birleşik Devletlerinde sanayide büyük ölçüde büyüme sağlanmış ve ülke uluslararası bir güce sahip olmuştur. Bu dönemde daha gelenekçi, akılcı ve pozitivist yaklaşımlar esas alınmıştır. Ayrıca, bu dönemde bilim öncelik kazanmıştır, dolayısıyla eğitim yönetimi de yeniden bir bilim olarak biçimlendirilmiştir.
- 1947 yılında, tarihte ilk defa eğitim yöneticileri yetiştirme sürecindeki problemleri tartışabilecek ve bu konuda düşünceler geliştirebilecek Eğitim Yönetimi alanındaki profesörleri bir araya getirmek amacıyla "Ulusal Eğitim Yönetimi Profesörleri Konferansı" (NCPEA) düzenlenmiştir. Aynı zamanda, 1956 yılında eğitim yönetimi alanında özellikle 1960'lı ve 70'li yıllardaki çalışmaları yönlendirme sürecinde en fazla söz sahibi olan organizasyonlardan birisi olan "Eğitim Yönetimi için Üniversite Kurulu" (UCEA) oluşturulmuştur.

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANININ ORTAYA ÇIKIŞI

- 1950'li yıllara gelinceye kadar genelde yönetimin ve özelde ise eğitim yönetiminin bilgi tabanı, deneysel çalışmalara dayanmamaktadır. Bu dönemde, alana ait uygulamalar daha çok önceden görev yapan yöneticilerin anlattığı hikayelere ve onların kişisel deneyimlerine odaklanmıştır. 1950'li yılların başlarında ise eğitim yönetimi alanında etkili olan «teori hareketi» ile birlikte, bilimsel aktivitelerin ampirizme dayalı bilimsel ilkelerin uygulanması vasıtasıyla geliştirilebileceği ileri sürülmüş ve ideolojik inançlar, kişisel deneyimler ve reçetelere karşı görüşler ortaya çıkmıştır.
- Böylelikle, bilginin zaman, çevre, toplumlar, kültürler ve konumdan bağımsız olan, kesinlikle doğru ve objektif olduğunu vurgulayan bir akım olan pozitivizm, 1970'lerin sonuna kadar eğitim yönetimde kullanılan baskın bir yaklaşım haline gelmiştir. Bu yaklaşım; gözlem ve tanımlama, kurma ve hipotez test etme ve doğrulamayı gerektiren ampirik bir bilim modelinden gelişmiştir. Çoğunlukla, istatistiksel çıkarımlar yapmak amacı ile geniş örneklemelerle çalışmayı mümkün kılan nicel araştırma yöntemlerini kullanmayı gerektirmiş ve 1970'lerin sonuna kadar eğitim yönetimi alanındaki çalışmaları etkisi altına almıştır.
- Dönemin sonlarına doğru ise bu baskın yaklaşıma yönelik eleştiriler ortaya çıkmış ve alternatif yaklaşımlar geliştirilmiştir. Ortaya çıkan bu geleneksel olmayan alternatif perspektiflerin temeli sübjektivist ve yorumlamacı yaklaşımlara dayanmaktadır. Bu alternatif bakış açıları, deneyimlerden ziyade akli esas alan ve felsefi idealizm ile fenomenoloji ve varoluşçuluğa bağlı bir yaklaşımı temsil etmektedir.

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANININ ORTAYA ÇIKIŞI

- 1980'li yılların başlarında, eğitim yönetimi alanında, hem öğretmen üyeleri hem de okul müdürleri okul geliştirme çalışmalarına dahil edilerek alanda çeşitlilik oluşturulmaya çalışılmıştır. Böylelikle, alanda farklı kesimlerden kişilerin görüşlerinin tartışılması ve bir zenginlik sağlama esas alınmıştır. Mentorluk ve rol model alma kavramları, alanın gelişmesi yönünde anahtar rol oynayan unsurlar olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda, işe yönelik etik standartlar vurgulanmaya başlanmıştır. 1985 yılında, ABD'de Eğitimde Mükemmellik üzerine Ulusal Komisyon (NCEE) kurulmuştur. Temelleri UCEA'nın yürütme kurulu tarafından atılan bu komisyon, eğitim yönetimi ile doğrudan ilişkili önemli belgeler hazırlamıştır. Bunlardan bazıları; Amerikan Okulları için liderler raporu ve Griffiths'in Amerikan Eğitim Araştırmaları Birliğine atıfta bulunduğu yayındır.

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANININ ORTAYA ÇIKIŞI

- 1989 yılında UCEA tarafından, alanda yapılması planlanan reformların güçlendirilmesi ve reforma yönelik politikalar geliştirmesi amacı ile Eğitim Yönetimi için Ulusal Politika Kurulu oluşturulmuştur. Bu kurulun yayınladığı raporda açılacak olan programlarda yer verilmesi önerilen konular aşağıdaki şekildedir;
 - *Eğitimdeki sosyal ve kültürel etkiler,*
 - *Öğretme-öğrenme süreçleri ve okul geliştirme*
 - *Örgütsel kuram*
 - *Örgütsel çalışmaların metodolojisi ve politika analizi*
 - *Liderlik ve yönetim süreçleri ve fonksiyonları*
 - *Politika çalışmaları ve eğitim politikası*
 - *Okullaşmanın moral ve etik yönleri*

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANININ ORTAYA ÇIKIŞI

- 1980'lerin ortalarından itibaren eğitim yönetimi alanının bilgi tabanını tanımlamak ve yönetici yetiştirme programlarında kullanmak üzere standartlar oluşturmak amacıyla çok sayıda çalışma yapılmış, bu konuda büyük çabalar harcanmıştır. Belirtilen standartları tanımlama görevi ise büyük ölçüde Eğitim Yönetimi için Ulusal Politika Kuruluna (NPNEA) bağlı örgütler tarafından yerine getirilmiştir. 1990'ların ortalarında ise UCEA, ülkenin farklı eyaletlerindeki akademisyenleri araya bir getirerek eğitim yönetiminin bilgi tabanının tanımlanması için zemin oluşturmuştur. Bu projenin eğitim yönetimi alanına en büyük katkısı ise Eyaletler Arası Okul Liderleri Lisanslama Birliğinin kurulması (ISLLC) ve ardından okul liderlerinin profesyonelleştirilmesi için ISLLC standartlarının geliştirilmesidir.

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANININ TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ

Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasının ardından 3 Mart 1924 tarihinde 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun yürürlüğe girmesi, bu kanuna uyum çabaları doğrultusunda yeni yapılar oluşturma girişimleri;

- Öğretmenliğin meslek haline getirilmesini sağlamak amacı ile 22 Mart 1926 tarihinde kabul edilen 789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanunu,
- 1928 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünün açılması,
- Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilen Milli Eğitim Şuraları, kalkınma planları, yayımlanan yönetmelikler ve bu yönetmeliklerdeki değişiklikler

alanının gelişmesi sürecinde da çok etkiye sahip olmuştur. Bütün bunların yanında,

- 1953 yılında kamu çalışanlarının yönetim alanında uzmanlaşmalarını sağlamak amacı ile Türkiye ve ya Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) kurulmuştur ve bu girişim kamu yönetiminin bir alt alanı olarak ifade edilen eğitim yönetiminin ayrı bir alan olarak çalışılmasına olanak sağlamıştır.

- Eğitim yönetiminin akademik bir disiplin olarak üniversitelere girmesi ise 1962 yılında hazırlanan MEHTAP (Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi) raporu sonrasında olmuştur. Bu rapor ile eğitim sistemimizde ihtiyaç duyulan eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi amacı ile üniversitelerde eğitim fakülteleri ve bölümlerinin açılması öngörülmüştür.
- Bu doğrultuda, ilk eğitim fakültesi 1964 yılında 463/2718 sayılı karar ile Ankara Üniversitesinde kurulmuş, bu tarihten sonra birçok üniversitede eğitim fakültelerinin temelleri atılmıştır. İlk eğitim yönetimi lisansüstü programı ise "Eğitim İdareciliği ve Planlaması Bölümü" altında 1969 yılında açılmış böylelikle eğitim yönetimi ilk kez bir bilim alanı olarak ortaya çıkmıştır.
- Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinin kurulmasından itibaren üniversiteler gelişimlerini sürdürmüş, sonraki yıllarda açılan yeni bölümlerle birlikte eğitim yönetimi, akademik bir disiplin haline gelmeye başlamıştır. Ancak, ülkemizde eğitim yönetimi alanında eğitim almanın eğitim yöneticisi olarak atanmak için zorunlu olmaması ve yönetici atama kriterlerinin sık sık değiştirilmesinin alanın batılı ülkelerde olduğu gibi hızla gelişmesine engel teşkil ettiği söylenebilir.

EĞİTİM YÖNETİMİ ALANININ TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ

EĞİTİM LİDERLERİ YETİŞTİRME ÇABALARI

- Murphy (1998), eğitim yönetimi alanının gelişiminin ayrıntılı bir şekilde gözlenebilmesi ve daha başarılı eğitim liderleri ve okul yöneticilerinin yetiştirilebilmesi için öncelikle okul müdürlerinin yetiştirilmesi üzerine odaklanılması gerektiğini ifade etmiştir.
- Murphy (1998), okul liderlerinin yetiştirilmesi sürecinin gelişimini dört tarihsel zaman dilimine ayırarak incelemiştir. Bunlar;
 1. ideolojik dönem (1820-1899),
 2. Reçete dönemi (1900- 1946),
 3. Bilimsel yönetim/Davranış bilimleri dönemi (1947-1985),
 4. Diyalektik dönem (1986-). İdeolojik dönem

EĞİTİM LİDERLERİ YETİŞTİRME ÇABALARI

- **İdeolojik dönemde**, eğitim yönetimi belirli bir uzmanlık alanı olarak tanımlanmamıştır. Bu dönemde ayrıca, okul müdürü olabilmek için eğitime olan gereksinim çok az olmuştur. Okul müdürleri, görev ve sorumluluklarını daha çok işbaşında öğrenmişlerdir. Bir öğretmen olabilmek için yeterli olan şartlar okul müdürü olabilmek için de yeterli sayılmıştır.
- **Reçete dönemi** ise çoğunluğu iş verimliliğine odaklı teknik becerileri vurgulayan formal liderlik programlarının oluşturulduğu dönemdir. Bu dönemde, liderlik programlarının temeli; başarılı okul müdürlerinin anlattıkları deneyimler, kişisel başarı hikayeleri, folklor, akademisyenlerin spekülasyonları, deneyimli uygulamacıların reçeteleri, tavsiyeler ve vecizeler üzerine kurulmuş, yetersiz olan ilkeler ve bazı ansiklopedik bilgiler, yorumlayıcı teorilerin gücünü kırmıştır.

EĞİTİM LİDERLERİ YETİŞTİRME ÇABALARI

- Bilimsel dönem ise sosyal bilimlerde uygulanan teorilerin benimsendiği ve vurgulandığı dönemdir. Bu yıllarda uygulama odaklı uzmanlar yerine daha çok güçlü teori ve araştırmalara odaklı uzmanlar akademisyen olarak görev yapmaya başlamıştır.
- Diyalektik döneminde başlayan yönetici hazırlama programlarına yönelik eleştiriler ve bu programların geliştirilmesine yönelik tavsiyeler sonucunda eğitimde mükemmellik anlayışı geliştirilmiş ve bu anlayış doğrultusunda birçok rapor hazırlanmıştır. Bunlar arasında önemli tartışmaları beraberinde getiren "**Bir ulus tehlikede**" isimli raporda gerçekleştirilmeye çalışılan iyileştirmelere rağmen Amerikan okullarının giderek kötüye gittiğini ifade etmiştir. Bu durumun üstesinden gelebilmek amacıyla okul müdürlerinin etkili birer öğretim lideri olmaları sürecinde gerekli olan beceriler vurgulanarak, bu becerilerin kazandırılmasında önemli rol oynayan yönetici hazırlama programlarında değişikliğe gidilmesi gerektiği ifade edilmiştir. 1980'li yılların başlarında ortaya çıkan ve ABD'de eğitimde reform yapılmasının bir zorunluluk olduğu yönündeki baskılar sonunda Eğitimde Mükemmellik Anlayışı Üzerine Ulusal Komisyon tarafından 1983 yılında hazırlanan bu rapor ülkede okulların devamlılığı ve başarısı için liderliğin geliştirilmesine yönelik ihtiyacı vurgulamış, kısa süre içerisinde ülke düzeyinde yayılmıştır.

- Ulusal Eğitim Yönetimi Komisyonu (UCEA) sponsorluğunda Eğitim Yönetiminde Mükemmellik Üzerine Ulusal Komisyon (NCEE) tarafından 1987 yılında hazırlanan bir raporda ise Amerika'daki okul liderlerinin ilgi ve ihtiyaçlarının neler olduğu, bunların karşılanması için lider hazırlama programlarının nasıl olması gerektiği üzerine görüşlere yer verilmiştir. Aynı zamanda bu raporda, o dönemde mevcut olan hazırlama programlarının eksiklikleri aşağıdaki şekilde maddelendirilmiştir;
 - Okul müdürlerinin iş taleplerine uygun hazırlama programlarının eksikliği,
 - Okul liderlerinin hazırlanması sürecinde ulusal bir işbirliğinin olmaması,
 - Hazırlama programlarına seçilecek olan adaylarda kalite eksikliği,
 - Okul müdürlerine yönelik sistematik mesleki gelişimin sağlanamaması,
 - İyi bir eğitim liderinin nasıl olması gerektiğinin tanımlanmaması,
 - Okul bölgeleri ve üniversite arasında işbirliği olmaması,
 - Alandaki azınlıkların ve kadınların tam olarak temsil edilmemesi,
 - Hazırlama programlarında klinik deneyimin mevcut olmaması,
 - Mükemmelliği teşvik edici bir lisanslama sisteminin olmaması.

EĞİTİM LİDERLERİ YETİŞTİRME ÇABALARI

EĞİTİM LİDERLERİ YETİŞTİRME ÇABALARI

- Yönetici hazırlama programlarında eğitim liderliğinin vurgulanmasına ve bu doğrultuda hazırlama programların geliştirilmesine yönelik işbirlikçi çabaların varlığına olan ihtiyaç neticesinde UCEA tarafından 2002 yılında Eğitim Liderliği Hazırlığının ilerlemesine Yönelik Ulusal Komisyon (NCAELP) kurulmuştur. Bu komisyonun amacı; eğitimsel liderlik uygulamalarının yüksek kalitedeki lider hazırlama programları ve mesleki gelişim olanakları ile geliştirilmesini sağlamak olarak ifade edilmiştir.

EĞİTİM LİDERLERİ YETİŞTİRME ÇABALARI

- Mükemmeliyetçilik anlayışının bir başka sonucu ise etkili okul araştırmalarıdır. Okulların daha etkili hale getirilmesine yönelik kamuoyunda oluşan eğitim reformu talepleri doğrultusunda yapılan bu araştırmalar sonucunda, okul müdürlerinin okul etkililiği konusunda anahtar rol oynadığına yönelik bir algı oluşmuştur. Bu dönemde ve sonrasında yapılan birçok çalışmanın sonuçları okul müdürlerinin uygulamaları ile öğrenci başarısı arasında bir ilişki olabileceğini göstermektedir.

EĞİTİM LİDERLERİ YETİŞTİRME ÇABALARI

- 20. yüzyılın sonlarında eğitim yönetiminin bilgi tabanının oluşturulması projesi doğrultusunda Amerika'da faaliyet gösteren Eğitim Yönetimi için Ulusal politika Kurulu (NPBEA) üyeleri tarafından Eyaletler Arası Okul Liderleri Lisanslama Birliği (ISLLC) kurulmuştur. Sonrasında ise, eğitim liderliği birlikleri ile işbirliği içerisinde okul liderlerinin yetiştirilmesi, onlara sertifika kazandırılması ve performanslarının geliştirilmesi için ISLLC standartları hazırlanmıştır. Bu standartlar, ABD'de en az 35 eyalet tarafından benimsenmiş ve okul liderlerinin yetiştirilmesi ile ilgili politika ve uygulamalara rehberlik etmesi amacıyla kullanılmıştır. ISLLC, her bir maddesi **“Okul müdürü, tüm öğrencilerinin başarılı olmasından sorumlu olan bir eğitimsel liderdir. Bunun için...”** girişi ile başlayan 6 performans standardını içerir. Bu standartlar ise aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

EĞİTİM LİDERLERİ YETİŞTİRME ÇABALARI

“Okul müdürü, tüm öğrencilerinin başarılı olmasından sorumlu olan bir eğitimsel liderdir. Bunun için...”

- *Standart 1:* Tüm paydaşlar tarafından benimsenen ve paylaşılan bir vizyonun geliştirilmesi ve uygulanmasını kolaylaştırır.
- *Standart 2:* Öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıran ve personelin profesyonel gelişimini destekleyen bir okul kültürünün ve eğitim programının devamlılığının sağlanmasında destekleyici bir rol üstlenir.
- *Standart 3:* Güvenli, etkili ve verimli bir öğrenme ortamının oluşturulması amacıyla örgütün ve kaynakların etkili bir şekilde yönetiminin sorumluluğunu alır.
- *Standart 4:* Okuldaki farklı grupların istek ve ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacı ile okul çalışanları, aileler ve toplum bireyleri ile ortak çalışır.
- *Standart 5:* Doğru, adil ve etik bir liderlik sergiler.
- *Standart 6:* Politik, sosyal, ekonomik ve kültürel çevrenin bilincinde olur ve bunlar üzerinde olumlu etki yaratır.

ABD'DE EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMLARI

17 Mayıs 2024

- Harvard Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Fakültesi bünyesinde Eğitim Politikaları ve Yönetimi yüksek lisans programı mevcuttur. Bu programda; politikalar, yönetim ve araştırmayı dengelemeye yardımcı olması planlanan esnek bir müfredat kullanılmaktadır ve öğrenciler mezun olabilmek için bu müfredatta bulunan derslerden 32 krediyi tamamlama yükümlülüğüne sahiptir. **Politika, yönetim ve liderlik, araştırma ve değerlendirme ile farklılıklar, kültür ve kimlik** olmak üzere dört temel alandan en az birer ders seçilmesi programın bir gerekliliğidir.
- Üniversitenin Lisansüstü Eğitim Fakültesinde ayrıca Okul Liderliği yüksek lisans programı vardır. Bu bölüme kayıt olan öğrenciler için iki farklı alt alan seçeneği sunulmakta, öğrencilerden bu iki seçenek arasında bir tercih yapmaları istenmektedir. Bunlar; okul müdürü lisanslama ile okul geliştirmedir. Okul müdürü lisanslama alt alanı, eğitim sistemindeki ilk ve orta okul ile liselerde okul müdürü ya da müdür yardımcısı olarak görev yapmak isteyen kişilere yönelik olarak oluşturulmuştur. Bu alanda karar kılan öğrenciler, bir yıl boyunca Boston çevresindeki okullarda, kendilerine atanan bir mentor ile birlikte çalışma şansına sahip olur.
- Okul geliştirme alt alanında ise öğrenciler, diğer alt alanda verilen üç temel dersi alma zorunluluğunu taşımaktadır. Bu alt alanda öğrenciler aynı zamanda, okulları yönetme süreci ile ilgili görev ve sorumluluklarla tanışmalarına yardımcı olan ve bir yıl süren staj eğitimi almaktadırlar. Bu alt alanın diğerinden temel farkı öğrencilere kendi öğrenmelerinin sorumluluğu ile ilgili daha fazla esneklik sağlamasıdır.

- Minnesota Üniversitesi'nde Eğitim Fakültesi bünyesinde Örgütsel Liderlik, Politika ve Gelişim bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde; Eğitim Politikası ve Liderliği ile Eğitimde Liderlik Üzerine Mesleki Çalışmalar olmak üzere iki programda yüksek lisans dereceleri sağlanmaktadır.
- North Carolina Üniversitesi-Chapel Hill'de Eğitim Fakültesi bünyesinde Okul Yönetimi yüksek lisans programı mevcuttur. Bu programı başarılı ile tamamlayan adaylar, North Carolina Eyaletinde kullanabilecekleri müdürlük lisansına sahip olmaktadır. Programa kayıtlı olan tam zamanlı öğrenciler, bir yıllık stajı da kapsayan ve iki yıl süren bir eğitim alırlar.

ABD'DE EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMLARI

İNGİLTERE'DE EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMLARI

- College London Üniversitesi Eğitim Enstitüsünde (IOE), Liderlik ve Yönetim bölümünde **Uygulamalı Eğitim Liderliği ve Yönetim (Uzaktan Eğitim)** ile **Liderlik** programlarında yüksek lisans düzeyinde eğitim verilmektedir.
- Cambridge Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde **Eğitimsel Liderlik ve Okul Geliştirme** yüksek lisans programı mevcuttur. "Öğrenme için Liderlik" çerçevesine bağlı kalınarak oluşturulan bu programda birbiri ile ilişkili konular sunulmakta ve öğrencilerin sekiz temel konudaki dersleri alarak kendilerini geliştirmeleri beklenmektedir.

- Avustralya Sidney Üniversitesi Sosyal Çalışmalar ve Eğitim Fakültesinde, bir eğitim örgütünde liderlik pozisyonuna sahip olmak isteyen bireyleri yetiştirmek üzere açılan **Eğitim Yönetimi ve Liderliği** yüksek lisans programı bulunmaktadır.
- Kanada'da Toronto Üniversitesinde üniversitenin en geniş bölümlerinden biri olan Liderlik, Yüksek Öğretim ve Yetişkin Eğitimi bölümü altında **Eğitim Liderliği ve Politikası** yüksek lisans programı mevcuttur. Bu program; eğitimde etik ve değerler, toplumsal çeşitlilik, değişim, liderlik ve politika kavramlarının gelişimine yönelik çalışmalar üzerine odaklanmıştır.

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMLARI

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMLARI

- Kanada'da Alberta Üniversitesi'nde ise Eğitim Politikaları Çalışmaları bölümü bünyesinde eğitim veren **Eğitim Yönetimi ve Liderliği** yüksek lisans programı mevcuttur. Bu program ile katılımcıları hem Kanada hem de dünyanın farklı ülkelerindeki eğitim kurumlarında, devlet sektöründe ya da özel sektördeki yönetici ve liderlik pozisyonlarına hazırlamak amaçlanmaktadır.

2. BÖLÜM

LİDERLİK VE KADIN

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

- Oppong ve Abu (1988) kadınların mesleki rol, annelik rolü, eşlik, ev kadınlığı, akrabalık, vatandaşlık ve kendini gerçekleştirme, bireylik rolleri olmak üzere hayatları boyunca oynadıkları yedi farklı rolleri olduğundan bahseder.
- Dijkstra ve Plantenga (1997)'ya göre, toplumsal cinsiyet ideolojisi kadının çalışma yaşamındaki konumunu doğrudan etkiler ve kültürel normlara geleneklere, toplumsallaşma sürecine ve beklentilere dayanır. Bununla birlikte kadınların hangi işlerde çalışabilecekleri, alacakları ücret ve yapacakları ücretsiz işlerin örgütlenmesi gibi konular da bu normlardan etkilenmektedir.

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

- Feminizmle ilgili tüm temel kavram ve kuramların temelinde aile kavramının yer aldığı görülmektedir. Çünkü kadın daima aile içinde yer ve hayat bulmuş bir varlıktır. Bilinmektedir ki kadınlar ülke yönetmekten ziyade ev yönetmiş, karar alma süreçlerine dahil olduğu yegane kurumlar ise aileleri olmuştur.
- Bu nedenle, kadınların biyolojik olarak üreme becerileri nedeniyle ev içinde ve çocuklara bakarken tasvir edildiği, erkeklerin ise ev dışındaki kazanç sağlayıcı işlerde çalışıyor olması şeklinde ortaya çıkan ve yaygın olarak kabul gören bir tipleme ortaya çıkmıştır. Buna göre mevcut tiplemelerin "lider olarak kadın olgusu üzerinde kadınlar aleyhine bir algı yarattığından ve lider denildiğinde sıklıkla erkek cinsiyetinin akla gelmesine neden olduğundan bahsedilebilir.

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

- BM verilerine göre 2015 yılında tarım dışı sektörlerde gerçekleşmesi beklenen kadın istihdam oranı gelişmiş ülkeler için %49, dünya ortalaması olarak ise %41 olarak öngörülmüştür.
- ILO verilerine göre 2010 yılında kadınların tarım dışı istihdamında;
 - İletişim sektörü %31
 - Perakende, Otel ve Restoran işleri (%21)

- Kadın nüfusu dünya nüfusunun yarısını oluşturmalarına rağmen kadınların;
 - Dünyadaki gelirin %10'u,
 - Dünyadaki çalışma süresinin yaklaşık %70'i,
 - Dünya üzerindeki mülklerin %1'ineSahip oldukları bilinmektedir.
- Dünya Bankası verilerine göre 2012 yılında aynı iş için elde edilen gelir incelendiğinde, kadınların %30-%40 arasında daha düşük kazanç sağladıkları görülmektedir.

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

Kadınların dünya genelinde, liderlik olgusunun daha az ön plana çıktığı hizmet sektörü gibi alanlarda daha çok ast konumunda yer aldığını ve aynı işi yapsalar dahi kazançlarının daha az olduğunu söylemek mümkündür.

İş hayatı bağlamında dünya genelinde kadınlara yönelik eşitsizlikler halen bulunmaktadır.

TÜRKİYE'DE KADININ İŞ YAŞAMINDAKİ YERİ

2009 yılında Türkiye'de kadınların iş gücüne katılım oranları %23,5'tir. Aynı yıl için bu oran; OECD ortalamasında %62, AB ortalamasında ise %64'tür.

Devlet Personel Başkanlığı 2013 verilerine göre; kamu memurlarının %39'unun, hakim ve savcılarının %25'inin ve öğretim elemanlarının ise %40,99'unun kadınlardan oluştuğu görülmektedir.

TÜRKİYE'DE KADININ İŞ YAŞAMINDAKİ YERİ

- UNECE'nin verilerine göre 2007 yılında Türkiye'de işgücünün %26'sı, Kanun yapıcılar, üst düzey yetkililer ve yöneticilerin %8'i, bakanların % 4' meclis üyelerinin % 4'ü ve hakimlerin %28'i kadınlardan oluşmaktadır.

21. YÜZYIL LİDER ÖZELLİKLERİ VE KADINLAR

- Yönetim süreçlerinin klasik, neo-klasik ve modern süreçlerden oluşan yolculuğunda yönetme işi de emir komuta zincirinden insan öğesini ön plana çıkaran daha esnek ve daha dişil bir yönetim tarzına evrilmiştir. Süreç içerisinde bilginin rolü giderek önem kazanmıştır. Erkeklerin bilgiye ulaşmada ve kullanmada kadınlara karşı bir üstünlüğü olmayacağı düşünüldüğünde daha fazla kadın liderin ön planda olması olasıdır.
- Bilginin önem kazanmasının yanı sıra yönetim işinde duygular da giderek artan bir öneme sahiptir. Bu durum da kadınlara liderlik yönünden avantaj sağlayacaktır.

LİDERLİĞİN CİNSİYETİ

- Liderlik ve cinsiyet ilişkisi ile ilgili yapılan araştırmalarda, gerek kadınlar gerekse erkekler açısından olumlu ve olumsuz davranış kalıplarının ortaya çıktığının öne sürüldüğü çeşitli sonuçlar mevcuttur.
- Mevcut araştırmalardan çıkarılabilecek sonuç liderliğin cinsiyeti olmadığı, daha çok liderin davranışlarından etkilendiği şeklinde yorumlanabilir.

CAM TAVAN SENDROMU

- Toplumsal bakış açısı, kadınlar ve erkeklerden sahip oldukları cinsiyete dayalı olarak bazı davranış, tavır ve özellikleri içeren rolleri benimseyip, bunları sergilemelerini beklemektedir. Bu nedenle, iş hayatı da toplumsal bakış açısının getirdiği cinsiyet rol modellerinden etkilenmektedir. Bu etkilenme ise "mesleki cinsiyet ayrımı" olarak ortaya çıkmaktadır.
- Schein (2001), yönetim işinin erkeklere has olduğuna dair kalıp yargıların ABD, İngiltere, Almanya, Çin ve Japonya gibi birbirinden oldukça farklı ülkelerde dahi ortaya çıkan ve dünyanın hemen her yerinde kadınların karşı karşıya kaldığı küresel bir kariyer engeli türü olduğuna dikkat çekmektedir. Buna göre, iyi yöneticilerin erkek olduğuna dair genel kabul görmüş olan ve kadınların iş hayatında tepe yönetimde daha az oranda temsil edilmesine de neden olan cinsiyete yönelik kalıp yargılar, kadınların yönetim kademelerinde yer almalarını engelleyen önyargıların temelini oluşturmaktadır.

CAM TAVAN SENDROMU

- Kadınların iş hayatında yükselişlerinin yavaş olduğu ve özellikle karar alma pozisyonuna sahip üst düzey yönetim kademelerinde yer alma durumlarının sınırlı olması çoğunlukla **cam tavan** olarak adlandırılan ve kadınların yükselmeleri ve özellikle de üst düzey yönetim kademelerine ulaşmalarını sınırlayan görünmez ve aşılamaz bazı kariyer engellerine yüklenmektedir.
- Kadınların üst yönetim kademelerine geçişte karşılaştıkları kariyer engellerini cam tavan kavramı kapsamında ele alan Schultz (1998, akt. Yoğun-Erçen. 2008), bu engelleri: ***eşin destek olmaması, üst yönetimin kötü muamelesi, mentor eksikliği, erkek egemen iş dünyası, rol beklentileri, çocuk bakımı ve ev sorumlulukları, iş/yaşam dengesi, cinsel tacizler, gelir adaletsizliği, başarısızlık korkusu ve rol çatışmasına bağlı engeller*** olarak göstermektedir.

CAM TAVAN SENDROMU

- Toduk-Akiş (2004, s. 212), kadın ve liderlik konusunu kapsamlı biçimde ele aldığı çalışmasında, başarılı kadın liderlerin aslında tepe pozisyonlara ilerlerken sanıldığı gibi güçlüklerle karşılaşmadığını, aksine genel yönetime ilişkin farklı bir bakış açısı ve anlayış getirmelerinin onların üst pozisyonlara ilerleyişine olumlu katkı yaptığını vurgulamaktadır. Toduk-Akiş çalışmasında, Türkiye'deki üst düzey kadın yöneticilerin en genel özelliklerinin üst ve orta ekonomik geçmişe ve kendilerini ayırtıran bir eğitime sahip olmaları olduğunu; kadınların erkek dünyasında yönetici olmayı istemeleri ve fırsat bulmaları durumunda diğer erkek yöneticiler tarafından rahatlıkla kabul edilen ve saygı duyulan ve kabul edilen bir kimlik oluşturduklarını belirtmektedir.

- İslam coğrafyasının ilk kadın başbakanı olmayı başarmış olan ve diktatörlükten demokrasiye geçişi sağlayan **Benazir Butto;**
- Hindistan'da ikinci sırada en uzun süre başbakanlık yapmış olan **İndira Gandhi;**
- Fransada Yüzyıl Savaşlarının sembolü haline gelen **Jeanne d'Arc;**
- İtalyan olsa dahi tüm engelleri aşarak kraliçe olmayı başaran **Catherina de Medici;**
- Rusya'yı çağının en güçlü ülkelerinden biri yapan **Büyük Katerina;**
- İngiliz İmparatorluğunu kendi dönemlerinde süper güç yapan **Kraliçe Elizabeth ve Kraliçe Victoria;**
- Kristof Kolomb'un seferlerine verdiği destekle Orta ve Güney Amerika'nın büyük bölümünün İspanyol sömürgesi olmasını sağlayan ve engizisyon mahkemelerini kurarak tarihi değiştiren **Kraliçe I. Isabella;**
- Kanuni Sultan Süleyman'ın aldığı kararlara etkisi ile Osmanlı tarihini derinden etkileyen **Hürrem Sultan** ve Osmanlı Devlet yönetiminde etkin rol oynayan Osmanlı padişahı I. Ahmedin eşi **Kösem Sultan;**
- Uyguladığı politikalarla hem büyük destek gören, hem de fazlaca eleştirilen Birleşik Krallığın en uzun süreli başbakanı "Demir Lady" **Margaret Thacher;**
- ABD'de kadınlara oy hakkı tanınması için verilen mücadelenin ilk öncülerinden olan **Susan Brownell Anthony;**
- Avrupa komünizminin anası sayılan sosyalist teorisyen ve aktivist **Rosa Luxemburg;**
- BM temsilciliği de yapmış olan ve insan Hakları Bildirisinin kabulünü sağlayan ABD'li politikacı, diplomat ve aktivist **Eleanor Roosevelt;**
- Türk Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal Atatürk ile cephede görev yapmış, halkı ülke işgaline karşı harekete geçirmekte ön sıralarda yer alan L. TBMM milletvekili **Halide Edip Adıvar** gibi pek çok isim dünya tarihine yön veren önemli birer kadın lider olarak tarih sayfalarındaki yerlerini almıştır.

DÜNYA TARİHİNE YÖN VEREN KADIN LİDERLER

TEŞEKKÜRLER...

